TE-palvelut
tjänster | services

Lausunto

10.9.2020

HE 87/2020 vp
HE 114/2020 vp

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

TyV@eduskunta.fi

Hämeen TE-toimisto
Eija Mannisenmäki
johtaja

eija.mannisenmaki@te-toimisto.fi

Hämeen TE-toimiston lausunto etäkuulemiseen HE 87/2020vp_työllisyyden kuntakokeilu ja HE 114/2020vp_työllisyyden kuntakokeilulain täydennys – pe 11.9.2020 klo 11

Hämeen TE-toimisto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi hallituksen esityksistä työllisyyden kuntakokeiluja koskien. Pidämme **hyvänä ratkaisuna, että vaikeammin työllistettäviä henkilöitä, etenkin heitä, jotka eivät ole työhallinnon palveluin autettavissa siirretään kunnille**, joilla on tai tulisi olla ko. asiakaskohderyhmälle soveltuvia sosiaali- ja terveyspalveluja tarjolla. Näiden palvelujen käytön jälkeen asiakkaiden työkykyisyys on toivottavasti palautunut sille tasolle, että he voivat jatkaa työllisyyspalveluihin, koulutuksiin tai töihin.

Täydentävässä hallituksen esityksessä 114/2020 kokeilualueiden sijaan kokeilualueen yksittäiset kunnat vastaisivat ehdotetussa laissa esitetyistä julkisen työvoima- ja yrityspalvelulain mukaisista tehtävistä. Kuntalain mukaisesti kokeilualueen kunnat voisivat edelleen sopia yhteisesti tehtävien hoitamisesta ja siirtää niitä toisilleen. **Hämeen TE-toimisto katsoo, että tämä kuntavastuu selkeyttää henkilöasiakkaan tilannetta ja helpottaa mm. TE-henkilöstön asemoitumista kuntakokeiluun**. Näin tulee selkeästi määritettyä, että kullakin kunnalla on viime kädessä vastuu niiden lakisääteisten tehtävien hoitamisesta, jotka kunnille siirtyvät. Hämeen TE-toimisto jakaa huolen muiden TE-toimistojen kanssa siitä, että kaikkien kokeilualueiden kunnat eivät ehkä ole vielä riittävästi ymmärtäneet heille siirtyvien kaikkien lakisääteisten tehtävien tuomaa vastuuta. Tämä on ilmennyt mm. kuntien toimittamista kokeiluun suunnitelluista henkilöstön tehtävänkuvista, jotka TE-toimistot arvioivat palkkausten osalta. TE-toimistot ovat kertoneet, että toimitetuista tehtävänkuvista ei ole löytynyt kaikkia TE-toimistoista siirtyviä lakisääteisiä tehtäviä. **Toivottavasti kunnat perehtyvät vielä kaikkiin niihin velvollisuuksiin ja vastuihin, joita heille siirtyy hoidettavaksi kokeilujen käynnistyessä**. Toivottavasti myös aluehallintovirasto on valveutunut valvontatehtävässään. Monin paikoin, kuten Hämeessä, ei ole tehtävänkuvia toimitettu vielä ollenkaan TE-toimistoon nähtäviksi tai palkkauksen arviointia varten.

Hämeen TE-toimisto pitää hyvänä, että säädöksiin kirjataan entistä selkeämmin kuntien vastuulle siirtyvästä henkilöasiakkaiden haastattelujen ja asiakkaiden palvelutarpeiden säännöllisestä toteuttamisesta. Työnhakija-asiakkaat tulee haastatella kunnissa kahden viikon kuluessa työnhaun aloittamisesta, ellei se työnhakijan tilanteen huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta. Kunnan

tulee varata säännöllisesti aika asiakkaan palvelutarpeen tarkasteluun, kuitenkaan tuo palvelutarpeen tarkasteluväli ei voi olla yli kolmea kuukautta, kun työttömyys on jatkunut yhdenjaksoisesti.

Kuntakokeilujen kokonaisaikataulu ei mahdollista pysyvien pitkäkestoisten ratkaisujen löytymistä. Hämeen TE-toimisto pitää asetettuja aikatauluja epärealistisina. Kuntakokeilujen aloitus on siirtynyt useaan otteeseen, osin varsin ymmärrettävistäkin syistä (esim. korona) vuodenvaihteeseen 2020–2021. Tämä siirtymä on hyvä asia siitä näkökulmasta, että kunnat ehtivät valmistella huolella mm. yhteistyötä myös sote- ja koulutuspalvelujen kanssa ja neuvotella hankinnoista ja muusta yhteistyöstä ELY-keskusten ja TE-toimistojen kanssa. Useilla alueilla on käynnistymässä useita hyvinkin erityylisiä ja erikokoisia kuntakokeiluja, mikä haastaa aikataulua mm. TE-henkilöstön kanssa käytävien muutoskeskustelujen ja YT-neuvottelujen osalta. Tämä **valmisteluun ja siirtymään varattu aika on kutistumassa huolestuttavan lyhyeksi.** Toisaalta samanaikaisesti **kuntakokeilujen varsinainen kokeiluaika supistuu noin kahteen vuoteen, koska kuntakokeilujen päättämiseen ja tulosten arviointiin on myös varattava aikaa**, vaikka Kuntaliitto puhuu pysyvistä muutoksista ei niitä voida tämänkaltaisen kokeilun perusteella toimeenpanna suunnitellussa aikataulussa, sillä taustalla on oletettavasti perustuslaillisia muutostarpeita. Hallituksen työllisyystoimiin tulisi saada pitkäjänteisyyttä, jotta Suomen työllisyyspolitiikka ei olisi näin ailahtelevaa kuin mitä se nyt on. Työttömät ja työhallinnon asiantuntijat ovat pelinappuloita poliittisessa pelissä. TE-toimistoihinkin toivottaisi työrauhaa ja mahdollisuutta keskittyä asiakastyöhön niin henkilö- kuin työnantaja-asiakkaiden osalta. Asiakasvirta on massiivinen ja palvelujen tarve runsas uusien asiakkaiden tulon myötä.

Kuntiin siirtyy julkisen työvoima- ja yrityspalvelun mukainen velvollisuus haastatella asiakas kahden viikon kuluessa työnhaun aloituksesta sekä määritellä hänen palvelutarpeensa. Tässä yhteydessä tarkistetaan asiakkaan työnhakutiedot ja laaditaan työllistymissuunnitelma sekä sovitaan asiointitavasta ja yhteydenpidosta kunnan kanssa. Samassa tilanteessa arvioidaan myös asiakkaan työttömyyden pitkittymisen riski sekä valmiudet työllistyä avoimille työmarkkinoille. Myöhemmissä tapaamisissa tarkistetaan asiakkaan työnhaun tilanne sekä tehdyn suunnitelman toteutuminen. Kuntien tulee jatkossa tarjota asiakkailleen työtä, koulutusta tai muita palveluja, jotka edistävät asiakkaan tilannetta. Jatkossa kunnilla olisi myös informointivelvollisuus asiakkaalle työnhaun käynnistymiseen liittyvistä velvollisuuksista ja oikeuksista sekä hänelle tarjolla olevista julkisen työvoima- ja yrityspalvelulain mukaisista palveluista. Kunnilla olisi myös velvollisuus informoida työttömiä työnhakijoita työttömyyspäivärahan tai työmarkkinatuen saamisen edellytyksistä. **Erityisen merkillepantavaa on se, mitä palveluja kunnat pystyvät näille asiakkaille tarjoamaan. Ennen vahvojen päätösten tekoa tulisi vakuuttua siitä, että tässä, tänä hetkenä monessa kunnassa haastavassa taloudellisessa tilanteessa on varaa ja mahdollisuuksia panostaa tähän kokeiluun sekä osaavaa henkilöstö- että muuta joustavaa resurssia ja hankkia asiakkaille työllisyyteen vieviä palveluja ja ennen kaikkea tarjota asiakkaille soveltuvaa työtä. Tämä kaikki vaatii kunnilta myös vahvaa elinkeinopolitiikkaa.** Tällä hetkellä kunnissa on pienet resurssit toteuttaa niin työllisyys- kuin elinkeinopolitikkaakin**.** TE-hallinnosta siirtyvät asiantuntijat eivät yksin selviä tästä eivätkä nykyiset JTYPL:n mukaiset palvelut ole tarkoitetut muuhun kuin työllistymisen edistämiseen ja osaamisen lisäämiseen asiakkaille, joilla ei ole muita merkittäviä kuin työllistymiseen liittyviä haasteita. Tämä aikataulu vaatii kuntakokeilujen työntekijät saamaan tuloksia aikaan asiakkaille, joilla saattaa olla syviäkin terveys- tai sosiaalipuolen haasteita työkykyään alentamassa.

Täydentävän haun kautta erityisesti muutamaan ELY-alueeseen kohdistuu merkittäviä siirtyvien resurssien uudelleen tarkastelua mikä tarkoittaa lisätyötä myös kuntakokeilun valmisteluihin ja neuvotteluihin. Hämeen TE-toimisto esittääkin realismina, että kaikkien kokeilujen aloitusta siirrettäisiin 1.3. 2021 alkavaksi, jolla voitaisi mahdollistaa sekä asiakkaiden että henkilöstön siirtyminen hallitusti. Samalla saataisi pieni mutta tärkeä lisäaika asiakkaille tarjottavien palvelujen hankintaan tai soveltuvien työpaikkojen etsintään. **Lisäksi olisi ollut toivottavaa, että kokeilussa olisi voitu tarjota kunnille mahdollisuus toteuttaa asiakkaan koko palveluketju työttömyysturvan käynnistämisestä lähtien**, mutta sitä ei näin nopealla aikataululla saatu mahdollistettua. **Näin ollen huomattava osa asiakkaan työllistymiseen liittyvästä työstä tehdään edelleen kokeiluun siirtyvienkin asiakkaiden osalta TE-toimistossa.** Tätä kuntakokeiluja ns. avustavaa työtä ei ole pystytty määrittämään eikä arvioimaan. Tämä tulee huomioida mm. henkilöstöresurssitarkasteluissa sekä **tämä luo haastetta kokeilujen onnistumisen arviointiin sekä vaikuttavuuden tarkasteluun. Kun prosessit eivät ole selkeästi joko kunnan tai TE-toimiston hoidettavia ei voida todeta vaikutusten aikaansaajaakaan.**

Kuntakokeilujen painopisteen pitäisi säilyä vahvasti vaikeammin työllistettävissä ja nyt uusien työttömien joukossa sinne siirtyy tuhansittain mm. nuoria, joilla ei ole vahvan tuen tarvetta. Hämeen TE-toimisto katsoo, että TE-toimistosta siirtyvän henkilöstön määrää ei voida lisätä, koska TE-toimistojen tulee kyetä palvelemaan laadukkaasti uusi ja lisääntynyt asiakaskunta, joka jää TE-toimiston palveluihin. TE-toimistojen palvelukyky vahvistuville työnantaja- ja yrityspalveluille tulee taata tässä uudessa tilanteessa. **Hämeen TE-toimisto esittää myös huomiota kiinnitettävän kuntiin siirtyvän asiakaskohderyhmän palvelutarpeen luonteeseen** eli tämä tulisi vielä huomioida resurssisiirtolaskelmissa. Tämä on mahdollista tehdä mm. ns. koronarahatarkasteluissa. **Toivomme, että mahdollisimman pikaisesti lukitaan siirtyvän TE-henkilöstön määrä, jotta TE-toimistot voivat allokoida resurssinsa uuteen tilanteeseen.**

Hämeen TE-toimisto on huolissaan **kuntakokeilujen vaikutuksista työttömien asiakkaiden palvelujen saantiin ja toteutumiseen tasa-arvoisesti eri puolella Suomea**. Tällä hetkellä asiakas voi valita TE-toimiston, jossa asioi, jatkossa näin ei ole vaan asiakkaan kotikunta ja kuuluminen kuntakokeilun asiakasryhmään määrittävät palvelujen saannin ja sitä kautta asiakkaan suunnan.

Mäntsälässä 10.9.2020

Eija Mannisenmäki

Eija Mannisenmäki
johtaja

Hämeen TE-toimisto

Tiedoksi Hämeen ELY-keskus